

ISSN (Print) 2616-678X
ISSN (Online) 2663-1288

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің

ХАБАРШЫСЫ

BULLETIN

of L.N. Gumilyov
Eurasian National University

ВЕСТНИК

Евразийского национального
университета имени Л.Н. Гумилева

ФИЛОЛОГИЯ сериясы
Серия **ФИЛОЛОГИЯ**
PHILOLOGY Series

№2(131)/2020

1995 жылдан бастап шығады

Издается с 1995 года

Founded in 1995

Жылына 4 рет шығады

Выходит 4 раза в год

Published 4 times a year

Нұр-Сұлтан, 2020

Nur-Sultan, 2020

Нур-Султан, 2020

Бас редакторы **Дихан Қамзабекұлы**
филология ғылымдарының докторы, ҚР ҰҒА академигі, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан,
Қазақстан

Бас редактордың орынбасары **Шолпан Жарқынбекова**
филология ғылымдарының докторы, проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан

Редакция алқасы

Аскер оғлы Рамиз	ф.ғ.д., проф., Баку мемлекеттік университеті, Баку, Әзірбайжан
Ақматалиев Абдылдажан	ф.ғ.д., проф., Қырғызстан Ұлттық ғылым академиясы, Бішкек, Қырғызстан
Аймұхамбет Жанат	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Бахтикиреева Улдана	ф.ғ.д., проф., Ресей халықтар достығы университеті, Мәскеу, Ресей
Беженару Людмила	ф.ғ.д., проф., Яссы мемлекеттік университеті, Яссы, Румыния
Бейсембаева Жанаргүл	ф.ғ.к., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Біжкенова Айгүл	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Жақыпов Жантас	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Журавлева Евгения	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Жан Динжиң	PhD, проф., Миньцзу университеті, Пекин, Қытай
Ескеева Мағрипа	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Ержласун Гүлжанат	PhD, проф., Хаджи Байрам Вели университеті, Анкара, Түркия
Қасқабасов Сейіт	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Негимов Серік	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Нұрғали Қадиша	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Нуриева Фануза	ф.ғ.д., проф., Қазан федералды университеті, Қазан, Татарстан, РФ
Райхл Карл	ф.ғ.д., проф., Бонн университеті, Бонн, Германия
Рахманов Носимхан	ф.ғ.д., проф., Ә. Науаи атындағы Ташкент өзбек тілі және әдебиеті мемлекеттік университеті, Ташкент, Өзбекстан
Риверс Уильям Патрик	PhD, проф., Тіл және халықаралық білім бойынша бірлескен ұлттық комитеті, Вашингтон, АҚШ
Сәтенова Серіккүл	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Тәжібаева Сәуле	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Тұрысбек Рақымжан	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Хисамитдинова Фирдаус	ф.ғ.д., проф., Уфа федералды зерттеу орталығы, Уфа, Башқұртстан, РФ
Чернявская Валерия	ф.ғ.д., проф., Лингводидактика жоғары мектебі, Санкт-Петербург, Ресей
Шәріп Амантай	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Шәріпова Гүлбану	ф.ғ.к., доцент м.а., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Экиджи Метин	PhD, проф., Эгей университеті, Измир, Түркия
Янковски Хенрих	PhD, проф., А. Мицкевич атынд. Польша университеті, Познань, Польша

Редакцияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Қ. Сәтбаев к-сі, 2, 402 каб.

Тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31-413)

E-mail: vest_phil@enu.kz

Жауапты редактор, компьютерде беттеген: Г.Е. Базылхан

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы. ФИЛОЛОГИЯ сериясы
Меншіктенуші: ҚР БжҒМ «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» ШЖҚ РМК
ҚР Ақпарат және коммуникациялар министрлігінде 27.03.2018 ж. №16996-Ж тіркеу куәлігімен тіркелген.
Мерзімділігі: жылына 4 рет. Тиражы: 25 дана. Басуға 08.06.2020 ж. қол қойылды.
Типографияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Қажымұқан к-сі, 13/1,
тел.: +7(7172)709-500 (ішкі 31-413)

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Editor-in-Chief Dikhan Kamzabekuly

Doctor of philology, academician of NAS RK, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan

Deputy Editor-in-Chief Zharkynbekova Sholpan

Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan

Editorial board

Asker ogly Ramiz	Doctor of philology, Prof., Baku State University, Baku, Azerbaidzhan
Akmataliyev Abdildajan	Doctor of philology, Prof., National Academy of science of KR, Bishkek, KR
Aimukhambet Zhanat	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Bakhtikireeva Uldanai	Doctor of philology, Prof., RUDN University, Moscow, Russia
Beisembayeva Zhanargul	Can. of philology, L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Bezhenaru Lyudmila	Doctor of philology, Prof., University UAIC, Iasi, Romania
Bizhkenova Aigul	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Chernyavskaya Valeriya	Doctor of philology, Prof. Higher school of linguodidactics and translation, Saint Petersburg, Russia
Erzhiasun Güljanat	PhD, Prof., Hasi Bayram Veli University, Ankara, Turkey
Yeskeyeva Magripa	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Henryk Jankowski	PhD, Prof., Adam Mickiewicz University, Poznan, Poland
Kaskabassov Seit	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Khisamitdinova Firdaus	Doctor of philology, Prof., UFRK RAS, Ufa, Bashkortostan, RF
Metin Ekiji	PhD, Prof., Ege University, Izmir, Turkey
Negimov Serik	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Nurgali Kadisha	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Nurieva Fanuza	Doctor of philology, Prof., Kazan Federal University, Kazan, Tatarstan, RF)
Reichl Karl	Doctor of philology, Prof., University of Bonn, Bonn, Germany
Rakhmanov Nasimhon	Doctor of philology, Prof., Tashkent State University of Uzbek language and literature, Tashkent, Uzbekistan
Rivers William Patrick	PhD, Prof., Joint national Committee on languages and international education, Washington, USA
Satenova Serikkul	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Sharip Amantay	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Sharipova Gulbanu	Can. of philology, as. Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Tazhybayeva Saule	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Turysbek Rakymzhan	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Zhakypov Zhantas	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Zhang Dingjing	PhD, Prof., Minzu University of China, Beijing, China
Zhuravleva Yevgeniya	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan

Editorial address: 2, Satbayev str., of. 402, Nur-Sultan, Kazakhstan, 010008

Tel.: +7(7172) 709-500 (ext. 31-413)

E-mail: vest_phil@enu.kz

Executive editor, computer layout: G. Ye. Bazylkhan

Bulletin of L.N. Gumilyov Eurasian National University PHILOLOGY Series

Owner: Republican State Enterprise in the capacity of economic conduct «L.N. Gumilyov Eurasian National University» Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan

Registered by Ministry of Information and Communication of the Republic of Kazakhstan. Registration certificate No 16996-Ж from 27.03.2018

Periodicity: 4 times a year Circulation: 25 copies. Signed in print: 08.06.2020

Address of printing house: 13/1 Kazhimukan str., Nur-Sultan, Kazakhstan 010008; tel.: +7(7172) 709-500 (ext. 31-413)

© L.N. Gumilyov Eurasian National University

Главный редактор **Дихан Камзабекулы**
доктор филологических наук, академик НАН РК, ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан

Зам. главного редактора **Шолпан Жаркынбекова**
доктор филологических наук, проф., ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан

Редакционная коллегия

Аскероглы Рамиз	д.ф.н., проф., Бакинский государственный университет, Баку, Азербайджан
Акматалиев Абдылдажан	д.ф.н., проф., Национальная академия наук КР, Бишкек, Киргизия
Аймухамбет Жанат	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Бахтикиреева Улданай	д.ф.н., проф. Российский университет дружбы народов, Москва, Россия
Беженару Людмила	д.ф.н., проф. Ясский государственный университет, Яссы, Румыния
Бейсембаева Жанаргуль	к.ф.н., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Бижкенова Айгуль	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Жакыпов Жантас	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Жан Динжин	PhD, проф., Китайский университет Миньцзу, Пекин, Китай
Журавлева Евгения	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Ескеева Магрипа	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Ержласун Гульжанат	PhD, проф. Университет Хаджи-Байрам Вели, Анкара, Турция
Каскабасов Сеит	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Негимов Серик	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Нургали Кадиша	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Нуриева Фануза	д.ф.н., проф., Казанский федеральный университет, Казань, Татарстан, РФ
Райхл Карл	д.ф.н., проф., Боннский университет, Бонн, Германия
Рахманов Насимхон	д.ф.н., проф., Ташкентский государственный университет узбекского языка и литературы имени А. Навои, Ташкент, Узбекистан
Риверс Уильям Патрик	PhD, проф., Совместный Национальный комитет по языкам и международному образованию, Вашингтон, США
Сатенова Сериккуль	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Тажibaева Сауле	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Турьисбек Рахимжан	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Хисамитдинова Фирдаус	д.ф.н., проф., УФИЦ РАН, Уфа, Башкортостан, РФ
Чернявская Валерия	д.ф.н., проф., Высшая школа лингводидактики и перевода, Санкт-Петербург, РФ
Шарип Амантай	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Шарипова Гульбану	к.ф.н., и.о. доцента, ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Экиджи Метин	PhD, проф., Эгейский университет, Измир, Турция
Янковский Хенрих	PhD, проф., Университет имени Адама Мицкевича в Познани, Познань, Польша

Адрес редакции: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. К.Сатпаева, 2, каб. 402
Тел.: +7(7172) 709-500 (вн. 31-413)

E-mail: vest_phil@enu.kz

Ответственный редактор, компьютерная верстка: Г.Е. Базылхан

Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева. Серия ФИЛОЛОГИЯ
Собственник: РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
Зарегистрирован Министерством информации и коммуникаций РК под номером №16996-Ж от 27.03.2018 г.
Периодичность: 4 раза в год. Тираж: 25 экземпляров. Подписано в печать 08.06.2020 г.
Адрес типографии: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. Кажымукана, 13/1, тел.: +7(7172)709-500
(вн. 31-413)

© Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева

Мазмұны

Фольклор және әдебиеттану

<i>Амангазықызы М.</i> Қазақ прозасындағы астана образы	8-15
<i>Андасова М.М.</i> Жаһандық контекстегі классикалық жапон әдебиеті («Гэндзи хикаясы» негізінде)	16-21
<i>Демесинова Л.М.</i> «Архетип» ұғымының кейбір теориялық аспектілері	22-29
<i>Ердембеков Б.А., Султанғалиева О.Қ.</i> Мейірхан Ақдәулетұлы поэзиясындағы идеялық-көркемдік ізденістер	30-36
<i>Звонарёва Л.У., Звонарёв О.В.</i> «Күміс ғасыр» әйел ақындарының шығармашылығындағы Шығыс мифологиялық сарындары.....	37-46
<i>Зиоллаева А.Қ., Балтымова М.Р.</i> Мұқағали Мақатаев поэзиясындағы интермәтіндік көріністер	47-52
<i>Сатбаева А.Б.</i> XX ғасырдағы америка және қазақ әдебиетіндегі маскулиндік стереотиптер	53-61
<i>Таджиев Х.Х., Қортабаева Г.Қ.</i> “Қазыналы Оңтүстік” көптомдығындағы Нұралы Нысанбайұлының әдеби мұрасы	62-70
<i>Ташимбаева С.Ж.</i> Ақтамберді Сарыұлы толғауларының әлеуметтік-психологиялық мәнін зерделеу	71-76

Лингвистика және әдістеме

<i>Ақынова Д.Б., Баекеева Ж.Х.</i> Қостілділер сөйлеуіндегі грамматикалық интерференция	77-86
<i>Алдабердіқызы А., Аязбаева А.М.</i> Оқу сауаттылығы: анықтамалары мен қолданыс аясы	87-93
<i>Балабекова Қ.Ш.</i> Тұрмыс-салт ертегілеріндегі мақал-мәтелдердің этнолингвистикалық сипаты	94-100
<i>Есентемирова А.М.</i> Иллокутивті әсер - көркем аударма сәйкестігінің өлшемі	101-112
<i>Кожрахметова Г.А., Тажиббаева С.Ж.</i> Қазақ тіліндегі «шолпы» атауының аударылу ерекшеліктері	113-120
<i>Қамзабекұлы Д.</i> «Рухани жаңғыру» - адамзаттық құндылық	121-127
<i>Өтелбай Г., Әшенова А.</i> Тілді оқыту және ОӘК: жетілдіру ізденісі	128-134
<i>Рахимбаева Г.К.</i> Тарихи жырлардың тілдік ерекшеліктері	135-142

Contents

Folklore and Literary Studies

<i>Amangazykyzy M.</i> The image of capital in the Kazakh prose	8-15
<i>Andassova M.M.</i> Classical Japanese Literature in the Global Context (on Genji monogatari)	16-21
<i>Demessinova L.M.</i> Some theoretical aspects of the concept «archetype».....	22-29
<i>Yerdembekov B.A., Sultangalieva O.K.</i> Ideological and artistic searches in the poetry of Meyrkhan Akdauletuly	30-36
<i>Zvonareva L.M., Zvonarev O.</i> Mythological motifs of the East in the works of Silver age poetess	37-46
<i>Zinollaeva A.K., Baltymova M.R.</i> The manifestation of intertextuality in the poetry of Mukagali Makatayev	47-52
<i>Satbayeva A.B.</i> Masculine stereotypes in American and Kazakh literature of the XX century	53-61
<i>Tadzhiyev Kh.Kh., Kortabayeva G.K.</i> Literary heritage of the Nurali Nysanbaiuly in the multivolume “Kazynaly Ontustik”	62-70
<i>Tashimbayeva S.Zh.</i> Study of the socio-psychological significance of the tolgau Aktamberdi Saryuly	71-76

Linguistics and methodics

<i>Akynova D.B., Bayekeyeva Zh.Kh.</i> Grammatical interference in bilingual speech	77-86
<i>Aldaberdikyzy A., Ayazbayeva A.M.</i> Reading literacy: definitions and implications.....	87-93
<i>Balabekova K.Sh.</i> Ethnolinguistic character of proverbs and sayings in everyday tales	94-100
<i>Yessentemirova A.</i> Illocutionary influence as the criterion of literary translation authenticity	101-112
<i>Kozhakhmetova G.A., Tazhibayeva S.Zh.</i> Peculiarities of translation of Kazakh jewelry “sholpy”	113-120
<i>Kamzabek-uly D.</i> “Ruhani Zhangyru” – a common value	121-127
<i>Otelbay G., Ashenova A.</i> Teaching language and EMC: the ways of improvement	128-134
<i>Rakhimbayeva G.K.</i> Linguistic features of historical epics	135-142

Содержание

Фольклор и литературоведение

<i>Амангазыкызы М.</i> Образ столицы в казахской прозе	8-15
<i>Андасова М.М.</i> Японская классическая литература в глобальном контексте (на материале «Повести о Гэндзи»)	16-21
<i>Демесинова Л.М.</i> Некоторые теоретические аспекты понятия «архетип»	22-29
<i>Ердембеков Б.А., Султангалиева О.К.</i> Идеино-художественные искания в поэзии Мейрхана Акдаулетулы	30-36
<i>Звонарёва Л.У., Звонарёв О.В.</i> Мифологические мотивы Востока в творчестве поэтесс Серебряного века	37-46
<i>Зиоллаева А.К., Балтымова М.Р.</i> Проявление интертекстуальности в поэзии Мукагали Макатаева	47-52
<i>Сатбаева А.Б.</i> Маскуллинные стереотипы в американской и казахской литературе XX века	53-61
<i>Таджиев Х.Х., Қортабаева Г.К.</i> Литературное наследие Нуралы Нысанбайулы в многотомнике “Казыналы Онтустик”	62-70
<i>Ташимбаева С.Ж.</i> Изучение социально-психологической значимости толгау Ақтамберды Сарыулы	71-76

Лингвистика и методика

<i>Акынова Д.Б., Бакеева Ж.Х.</i> Грамматическая интерференция в речи билингов	77-86
<i>Алдабердіқызы А., Аязбаева А.М.</i> Читательская грамотность: определения и сфера употребления	87-93
<i>Балабекова К.Ш.</i> Этнолингвистический характер пословиц и поговорок в бытовых сказках	94-100
<i>Есентемирова А.М.</i> Иллокутивное воздействие как критерий аутентичности художественного перевода	101-112
<i>Кожаметова Г.А., Тажимаева С.Ж.</i> Особенности перевода названия казахского украшения «шолпы»	113-120
<i>Камзабек-улы Д.</i> «Рухани жангыру» - общечеловеческая ценность	121-127
<i>Отелбай Г., Ашенова А.</i> Языковое обучение и УМК: пути совершенствования ..	128-134
<i>Рахимбаева Г.К.</i> Лингвистические особенности исторических эпосов	135-142

XFTAP 16.31.51

Г. Өтелбай, А. Әшенова

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
(E-mail: o.gulbaira.t@mail.ru)

Тілді оқыту және ОӘК: жетілдіру ізденісі

Аңдатпа. Мақалада білім беру, оқыту үрдісінде «Қазақ тілі» пәні тәжірибелік сабақтарының оқу-әдістемелік кешенін (ОӘК) қазіргі талап тұрғысынан қарастыру мен тіл үйрету әдістемесі сөз болады. ОӘК-нің лексикалық-танымдық тақырыптарын даярлауда белгілі бір ережелерді орындау, тіл бағдарламалары мен стандарттарындағы көрсеткіштерді есепке алу ұсынылады. Оқылым, тыңдалымға арналған мәтіндердің көлемі мен мазмұнын талдау, монолог-диалогтардағы лексикалық минимум рөлін арттыру – басты мәселелердің бірі. «Қазақ халқының дүниетанымындағы рухани құндылықтарды» арнайы бөлім ретінде енгізу және оны меңгеруге арналған жаттығулар мен тексеруге қолайлы тапсырмаларды әзірлеу – білім саласында «Рухани жаңғыру» бағдарламасын жүзеге асырумен түсіндіріледі.

Түйін сөздер: тілдік деңгей, лексикалық-танымдық тақырып, мемлекеттік стандарт, лексикалық минимум, мәтін, оқылым, тыңдалым, рухани мұра.

DOI : <https://doi.org/10.32523/2616-678X-2020-131-2-128-134>

Түсті: 15.05.20 / **Қайта түзетілді:** 03.06.20 / **Жарияланымға рұқсат етілді:** 08.06.20

Кіріспе. Жоғары оқу орындарында екінші ана тілі немесе шет тілі бағытындағыларға тіл үйрету пәндері «Тіл саласына жатпайтын мамандықтарда білім беру үшін оқу-әдістемелік кешен қандай талаптарды орындауы тиіс немесе қандай міндеттерді атқара алады және қандай нәтиже көрсетеді?» деген сұрақтарды басшылыққа ала отырып, жүргізіледі. Қазақ тілін оқытуға арналған ОӘК, ҚР Білім және ғылым министрлігі бекіткен типтік бағдарламалардағы тақырыптардан тұрады. Алайда біз мәтін іріктеуді, тапсырмалар әзірлеуді аудитория сұранысына қарай жүзеге асырамыз. Тілдік деңгей А1 – қарапайым, А2 – базалық, В1 – орта, В2 – ортадан жоғары және С1 – жоғары деңгейлерді құрайды. Енді осылардың біз жиі оқытып жүрген түрі В1 және В2 деңгейін қолданыстағы ОӘК мазмұнына қарай қарастырайық. Себебі тіл үйретіп жүрген аудиториямыз көбінде осы екі деңгейден құралады. Қазақстандық білім алушылардың өзі мектептен тіл үйреніп келсе де, қабілетіне қарай әртүрлі деңгейде болуы қалыпты жағдайға айналып отыр.

Мақсаты мен міндеттері. Студентті қазақ тілінде өтетін тақырыптар айналасында сөйлету әдістері алуан түрлі болғанмен, көп жағдайда мәтін ұсынудан басталады. Осы дәстүрлі әдісті жүзеге асыру кезінде тақырыпты бекіту үшін оқытушы өз тәжірибесі мен біліктілігіне қарай тапсырмаларды түрлендіріп отырады: глоссариймен жұмыс, сұрақ-жауап, монолог, диалог түріндегі жаттығуларды орындатады. Тіл үйретудің жаңа технологиялары мен әдістерін барынша пайдаланады. Берілген мәтін мен лексикалық тақырып айналасында тілдік дағдыларды қалыптастыру мақсатында біраз жұмыстар атқарылады.

Тақырыптың өзектілігі. Лексикалық-танымдық тақырыптар ұсынуда оқытушы қауымының келісетін-келіспейтін тұстары кездесіп қалады. Бұл – қалыпты үдеріс. Бірақ орта деңгейге арналған «Қазақ тілін меңгерудің коммуникативтік тілдік құзіреттіліктері» атты Қазақстан Республикасының мемлекеттік стандартын басшылыққа алатын болсақ, қолданыстағы ОӘК тақырыптарымен арадағы аздаған айырмашылықты аңғарамыз. Аталған еңбек тіл қолданушының келесі тақырыптарға сөйлеу дағдыларын арттыруды көздейді:

«Жағдайлар және қатысым тақырыптары ...

- дүкенде, киоскіде, кассада;
- поштада;
- банкте;
- мейрамханада, дәмханада, асханада;
- кітапханада;
- сабақта;
- қала көшелерінде;
- театрда, көрмеде, мұражайда;
- емханада, дәрігерде, дәріханада;
- телефонмен сөйлесу жағдайлары;
- қонақүйде және тағы басқа» [1, 5].

Осы стандартты жетекшілікке ала отырып, салмақты силлабус және оның негізінде ОӘК әзірлеуге толық мүмкіндік бар. Оған негіз болатын типтік бағдарлама даярлау қажет болса, ол да ауызбірлікпен шешілетін іс деп ойлаймыз. Орта деңгейдегі білім алушылардың бәрі бірдей аталған тақырыптарға еркін сөйлемейтіні белгілі. Бір қарағанда ұсынылған тақырыптар ескіліктен қалған, жауыр болған дүниелер сияқты. Алайда тіл үйрету әдістемесін жаңа талаппен ептеп өзгертсек, ол тақырыптардың да күрделіні игертетін жаңа әдістері баршылық. Бұл тіл үйренушіні жалықтырмайды, қайта қызықтыра түседі. Мәселен, өз кітапханамызға немесе асханамызға барып, студенттеріміздің қазақша сөйлеу әрекетін ойын түрінде тексеруге де, тапсырма беріп сөйлетуге мотивация жасауға да болады. Бәлкім, күнделікті жағдайда кітап сұрау үшін қажет фразаны немесе шай ішуге кіргенде табиғи, қарапайым ана тіліндегі диалогты естімейтін себебімізді осылай айқындайтын шығармыз.

Егер мемлекеттік стандарттағы орта деңгейге арналған тізімді жалғастыратын болсақ, келесі тақырыптар жиынтығы шығады:

- вокзалда, әуежайда;
- өмірбаян: балалық шақ, оқуы және жұмысы, отбасы;
- оқу және жұмысы (оқу немесе жұмыс орны, мамандық таңдау және т.б.) оларға көзқарасы;
- білім жүйесі, Қазақстандағы мектеп, колледж, институт, университет;
- мемлекеттік тілдің өмірдегі рөлі, қазақ тілін оқу;
- өмір сүру дағдысы (жұмыс тәртібі, демалыс, әріптестер мен достармен қатысымы);
- бос уақыты, демалыс қызығушылығы, айналысатын мәселелері (өнер, спорт, саяхат т.б.);
- қала, ел астанасы, туған қала мәдениеті және туризм орталығы ретінде, қазіргі қалалардың мәселелері, қала және ауыл өмірі;
- ел, Қазақстан, оның аймақтары, туған ел: география, экономика, мәдениет;
- Қазақстанның және туған елдің, әлемнің белгілі бір мәдениет және ғылым қайраткерлері;
- табиғат, табиғат және адам, жер ана, экология және т.б. [1, 6].

Енді өзіміз жиі жұмыс істейтін В2, яғни ортадан жоғары деңгей тақырыптарына тоқталсақ, қолданып жүрген оқу-әдістемелік кешенімізден аса бір айырмашылықты байқамаймыз. Мәселен: «Бірінші тақырып аясы жеке тұлға ретінде өзекті болып табылады. «Адам және оның өмірі», «Отбасы», «Жұмысы», «Демалысы», «Әйел және ер адам», «Ата-ана және балалар», «Саяхат», «Бос уақыт», «Қызығушылығы».

Екінші тақырып аясы әлеуметтік-мәдени сипатта: «Адам және қоғам», «Адам және саясат», «Адам және ғылым», «Адам және өнер».

Үшінші тақырып аясы гуманистік мәселелермен байланысты: «Адам және табиғат», «Жер – біздің ортақ үйіміз», «Адамның рухани дамуы», «Адам және әлемдегі өзекті мәсе-

лелер» [1, 7]. Осы стандартты пайдаланып ОӘК-ден кейбір тақырыптарды шегеріп тастау жөнінде ақылдасуға болады. Мысалы, қазіргі оқу-әдістемелік кешен мазмұны «ҚР қарулы күштері», «Ұлттық Қауіпсіздік Комитеті»... сынды т.б. тақырыптардан тұрады. Аталған тақырыптардың білім алушылар арасында қаншалықты сұранысқа ие екені белгісіз. Әр факультетте, түрлі мамандықта білім алатын жастардың болашақ кәсібі бағытына айтылған тақырыптар сәйкес келе бермейді. Сондықтан олардың талғамы мен сұранысы тіл үйренуде де, мамандыққа даярлықәлеуетін арттыруда да ескерілгені жөн.

Мәселенің зерттелуі мен талқылануы. Жоғарыда айтып кеткеніміздей, мәтін – сөйлету құралдарының негізгісі. Сондықтан мәтін іріктеу үшін біз оларды деңгейге және талапқа сай ұсынуымыз қажет. Ол қандай талап? Оған төмендегідей жоспар түрінде түсініктеме берейік:

Мәтін

1. Тақырыбы.

2. Көлемі.

3. Мазмұны (лексикалық минимум).

Жоспарымыздың бірінші бөлігі бойынша айтып өттік.

Тақырып белгілі әрі күзиретті құжаттар мазмұны мен талабына сәйкес іріктелуі керек.

Көлеміне келсек, ол мәтінге ғана емес, монолог, диалог құрамына қойылатын талаптарға да қатысты саналады. Олардың ішінде қанша сөз немесе қанша бірлік болуы тиіс екендігі жоғарыда аталған еңбекте көрсетіледі. Мәселен, Қазақстан Республикасының мемлекеттік стандарты ортадан жоғары В2 деңгейі үшін 200-300 сөзді қамтитын диалог пен монолог болуын міндеттейді. Ал сол тілдік деңгейде таныс емес сөздер жиынтығы 10%-дан аспауы тиіс. Ортадан жоғары деңгейдегі оқылым үшін ұсынылатын мәтін көлеміне «250-400 сөзге дейін, таныс емес сөздер санына 10%, жылдамдығын зерттей оқуға минутына 50-60 сөз, ал жалпы қамти оқуға минутына 100-120 сөз» [1, 8] ұсынады. Бұл көрсеткіштерді университет әдістемелік кешендері мұқият ескеруі тиіс.

Ал материал мазмұнына қойылатын талаптардың бірі – лексикалық минимум. Оның мақсат-міндеті белгілі бір тілдік деңгей меңгеретін сөздік қордың нормасын қалыптасырудан тұрады. Ұсынылып отырған лексикалық минимум шет тілін үйренудің әлемдік және еуропалық стандарттарының принциптеріне, сонымен қатар, Қазақстан Республикасының қоғамдық-әлеуметтік ерекшеліктеріне сәйкес орындалады. «Қарапайым деңгейде лексикалық минимум 800 бірлікті, базалық деңгейде 1783 бірлікті, орта деңгейде 2229 бірлікті, ортадан жоғары деңгейде 3954 бірлікті, жоғары деңгейде 5060 бірлікті құрайды» [2, 4]. Оқу-әдістемелік кешенді әзірлеушілер үшін осы көрсеткіштерді есепке алу аса маңызды. Себебі мәтін тіл үйренушілердің деңгейінен немесе шамасынан тыс сөздер мен бірліктерден тұратын болса, ол тақырыпты игерту, есінде қалдырып, бекіту қиынға соғады. Сондықтан да таңдаған мәтінімізді білім алушының тілдік деңгейіне, сөздік қорына сай артық сөздерден арылтып, орнына лайықты ұғымдар ұсынып, бейімдеуіміз керек. Немесе оны басқа ықшамдалған дайын мәтінмен алмастыруымыз қажет.

Заман талабына сәйкес талаптар өзгеріп отыруы мүмкін. Дегенмен, қай кезде болсын оларды ретке келтіретін дереккөздерге, бағдарламалар мен стандарттарға арқа сүйеріміз анық. Жұмысымыз тек мәтінмен немесе диалогпен шектелмейді. Тіл оқытудың алуан түрлі әдісі бар. Алайда оқу-әдістемелік кешендер мазмұнын қайта қарастырып, талдауға қатысты осы ұсыныстарды айтуды жөн көрдік.

Тілді екінші тіл ретінде немесе шет тілі ретінде оқыту тек қазақ тілінде ғана емес, әлем тілдерінде де – күрделі де жауапты мәселе. Оны лайықты шешу үшін әдістеме комиссиялар немесе арнайы семинар мен конференциялар мұны күн тәртібіне шығаруы қажет. Ғалым М.Г. Евдокимова «Тіл негіздерін оқытпайтын ЖОО-да өзге тілді оқытуды бағдарламалық-әдістемелік қамтамасыз етуді әзірлеу мәселелері» мақаласында: «Не секрет, что

часто размещенных готовых учебно-методических материалов в этой среде занимает время, вполне сопоставимое с тем, которое ушло на их разработку. Не говоря уже о том, что у творческого преподавателя постоянно возникает потребность в корректировке написанного, что сопряжено с поиском старого файла, его извлечением, исправлением содержания, переименованием, возвращением отредактированного и преименованного файла на прежнее место», - дейді [3]. Сондықтан тілдік бағдарламалар, кешендер әзірлеуде әр оқу орны білім алушылардың мүмкіндігі мен сұранысын есепке алғаны дұрыс.

Мәтіндерді оқудан емес, аудиожазба тыңдатудан бастасақ та, білім алушы оның мазмұнына сай сөздермен танысып, сұрақтарға жауап береді немесе тест тапсырмаларын орындай алады. Ал сол мәтінді әрі қарай қалай жазу дағдысына пайдаланамыз? Сабақ барысында мәтінді екі рет тыңдатып тыңдалым мен жазылым тапсырмаларын қатар орындатуға болады. Әрине, тілдік дағдыларды қалыптастырудың түрлі жолы бар. Дегенмен, оқу-әдістемелік кешендеріміздің дені мәтіндерден тұратындықтан, бұл жұмыс нәтижелілікке, бірізділікке бағытталғаны жөн.

Мұғалім болсын, оқытушы болсын қол астындағы білім алушының еңбегін бағалау арқылы жұмысының сапасын көре алады. Ал сол сапаға қол жеткізу үшін бағалау, тексеру жұмыстарының бірнеше түрін қолданамыз. Мысалы, тыңдалым әдетте глоссарий құрастырудан бастау алады. Сөздерді аударып бергеннен гөрі, олардың сөздік қорын тексеруге арналған жаттығулар орындату қолайлы, әрі табысты. Содан кейін сұрақ қоямыз, соңынан мүмкін мазмұндаймыз. Тыңдалым арқылы да сұрақтар қойып, оларды тест түрінде өткізуге болады. Тест алу лексика-грамматикалық жаттығуларға ғана емес, оқыту формаларының барлық түрлеріне қолдануға тиімді. Тыңдалымға жоспар құрғызып, сол жоспар негізінде мазмұндама жаздырып, жазу дағдыларын да қалыптастыруға болады.

Онлайн емтихан кезінде жазылымның ҚР Білім және ғылым министрлігі Ұлттық тестілеу орталығы - «Қазтест» ұсынған нұсқасын қолдану тиімді деп ойлаймыз. Мысалы, бұл жүйе жазылымды тіл үйренушінің деңгейін анықтауға арналған тест тапсырмалары арқылы жүзеге асырады. Ал біз қолданатын ауызша емтихан жағдайында белгілі бір тақырыпқа аудиожазба мәтінін тыңдатып, жазбаша мазмұндама талап етуге болады. Әрине, ол үшін аудиторияда бала саны 10-13-тен аспағаны жөн. Себебі көп адаммен бұл тәсіл уақыты ұзаққа созылары белгілі.

Тіл оқытуда уақыт ұтымдылығын ескеретін болсақ, онда бізге алдын ала құрастырылған, жүйеленіп әзірленген ОӘК-нің көмегі ұшан-теңіз екендігін мойындаймыз. Өйткені ОӘК сабақ үстінде жүйелі жұмыс жасауымызға мүмкіндік туғызады. Сабақ тақырыбына сай нақты міндет қоя білуімізге көмектеседі. Дегенмен, ОӘК мазмұнында жиі кездесіп жүрген мәселелер де бар. Олар:

- техникалық қателердің көптеп кездесуі;
- берілген тапсырмалардың нақтылыққа құрылмауы, көлемінің талапқа сай берілмеуі қазіргі қашықтан оқыту жағдайында да өзектілікке айналуы;
- кейбір лексика-грамматикалық тапсырмалар ішінде аз нәтиже беретін «көп нүктенің орнына тиісті әріпті қойып көшіріп жазыңыз немесе сөзжұмбақты шешіңіз» сияқты тапсырмалардың жиі ұшырасуы;
- мәтін құрамындағы сөздердің лексикалық минимум сөздігінен ауытқуы;
- кейбір аудармадан туындаған орыс тіліндегі мәтіндерді пайдалану.

Оқыту материалын таңдауда ескеретін талаптардың ең маңыздысы алынып отырған мәтін ішінде мағыналық байланыстың, яғни жоғары тілдік көрсеткіштерге жеткізетін нәтижесінің болуы қажет. Мәтінде аяқталмаған ойдың, лексика және абстракті ұғымдардың көп болмауын қадағалау маңызды. Бұндай келеңсіздікті неге болдырмауымыз керек? Қазіргі ақпараттық технологиялар дамыған кезеңде айтылып отырған мәселелер білім алушылар тарапынан да, тілшілер қауымы жағынан жасынға ұшырауы әбден мүмкін. Бұл жағдайлар-

ды ескеру – педагогтік міндетіміз, әрі заман талабы.

ОӘК мазмұнындағы тілді толықтай меңгеруге өз үлесін қосатын лексикалық тақырыптарға сәйкес берілген сөз орамдары, тірек сөздер, мәтіндер, қызықты фактілер, мақалалар, нақыл сөздер, тілдік қағидалар мен құрылымдардың қоғамдық өмірде қолданысқа түсуіне қол жеткізуіміз қажет. Осы тұрғыда ақын, бірнеше оқулық авторы М.Жұмабаевтың «Өмір кітапқа қарай емес, кітаптар өмірге қарай бейімделіп жазылуы керек» деген ұстанымын [4, 74] басшылыққа ала отырып, ОӘК-нің мазмұнына, сапасына, алға қоятын міндеттеріне мынадай ұсыныстар айтар едік. Олар:

- жеке адам өміріне қатысты іс-қағаз түрлерін жаза алу үшін іскери қарым-қатынас шеңберінде тілді тиімді қолдана алу мүмкіндігін сабақ барысында жүзеге асыруды енгізу;

- белгілі бір жағдаятқа құрылған рөлдік ойын мен іскерлік ойын элементтерін көбірек түрлендіріп қосу;

- «Рухани жаңғыруға» арналған материалдар, оған ұлттық дүниетанымдағы наным-сенімдер, мысалы, киіз үйге қатысты түсініктер мен танымдарды, тілдік уақыт бейнесін, жас мөлшеріне байланысты айтылатын атауларды т.б. таныстыруға арналған тапсырмалар енгізу қажет-ақ.

Жаһандану дәуірінде халқымыз рухын жаңғырту, асқақтату арқылы ғана ұлттық болмысын сақтай алады десек, бұл мәселелер тілдік саясатта, мәдениетте, жалпы руханиятта, қоғамдық өмірде көрінуі тиіс. Себебі онда рухани құндылықтар бар. Олай болса, ғасырлар бойы қалыптасқан халқымыздың фольклоры мен дәстүрінің, құндылығы мен ұстанымдарының тағылымы айтарлықтай дей аламыз. Рухани мұраларымыз – бүгінгі ұрпақ үшін тек тарих куәгері ғана емес, сонымен қатар, қазіргі мәдениетіміздің берік тұғыры ретінде жалғаса береді. Ұлт фольклоры мен ақын-жазушылардың шығармалары – жас ұрпақты адамгершілік қағидаларына, туған жерін қадірлеуге, отансүйгіштікке, бауырмалдылыққа, мейірімділікке, адалдыққа баулитын тәрбие құралы. Ол жәдігерлерімізде айтылған ақыл-ой -үлгі-өнеге, бұлжымас қағида болып келеді.

Тағылымдық, тәрбиелік маңызын ескере отырып, тыңдалым, оқылым бөлімдерінде немесе аудиториядан тыс оқытуға арнайы лексикалық минимум ретінде «Қосымша» яки «Қоржын» танымдық бөлімін енгізуді ұсынамыз. Мәселен, арнайы минимум ретінде бір қатар ертегілерді, мақал-мәтелдерді немесе белгілі ақын-жазушылардың шығармаларынан нақты тапсырмаларды оқуға беріп, белгілі бір уақытта тексеруге арналған тест тапсырмаларымен немесе олардың сөздік қорын тексеруге арналған жаттығулар мен мазмұны бойынша сұрақтар қою арқылы олардың бұл танымдық материалдарды қаншалықты оқып-меңгергенін анықтай аламыз. Мемлекетімізде қабылданған және жалғасын табатын ұлттық құндылықтарды қайта қарап жатқан қазіргі заманымызда академик Әбдуәли Қайдар: «Этностың шын мәнісіндегі болмысы мен дүниетанымы оның тек тілінде ғана сақталады» деп айтқандай [5], қағидаға сәйкес ұсынылатын материалдарды тілдік деңгейге сай нақтылап, лексикалық минимумын анықтап, бір жүйеге түсіруді ақылдаса отырып шешкен жөн.

Сонымен, қай кезеңде де оқулық, оқу-әдістемелік кешен, оқыту - өзекті мәселелердің бірі. Қазіргі жаңа технология мен ақпараттандыру ғасырында тілді оқытудың жаңа әдістерін енгізіп, жан-жақты қолдану – заман талабы. «Емлені бұрынғысынан артық болғандай етіп өзгертуде мағына бар, бұрынғысынан төмен болғандай етіп өзгертуде мағына да, мақсат та жоқ» деп Ахмет Байтұрсынұлы атап көрсеткендей [6], барымызды бұрынғысынан да сапаландырып, оқу-әдістемелік кешендеріміздің мазмұнын байытсақ, білім алушыларымыздың да сұранысын қанағаттандырамыз, тіл үйретудің деңгейін жаңа сатыға көтереміз.

- 1 Қазақ тілін меңгерудің коммуникативтік тілдік құзіреттіліктері. Орта деңгей. Жалпы меңгеру \ Қазақстан Республикасының мемлекеттік стандарты. – Астана: ҚР БҒМ «Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы» мемлекеттік қазыналық кәсіпорны, 2014. – 27 б.
- 2 Қазақ тілін орта деңгейде меңгерудің тақырыптық лексикалық минимумы \ Құраст.: Күзеева З.С., Аяпова Т.Т., – Астана: Ұлттық тестілеу орталығы, 2011. – 108 б.
- 3 Проблемы разработки программно-методического обеспечения иноязычного образования в ВУЗе нелингвистического профиля. [Электронды ресурс] – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/problemy-razrabotki-programmno-metodicheskogo-obespecheniya-inoazychnogo-obrazovaniya-v-vuze-nelingvisticheskogo-profilya> (Қаралған күні: 10.04.2020)
- 4 Жұмабаев М. Педагогикалық пікірлер //Ұлт ұстаздары: таным мен парасат - Алматы: А-пресс, 2005.- 220 б.
- 5 Қайдар Ә. Қазақ тілінің өзекті мәселелері. - Алматы: Ана тілі, 1998. -304 б.
- 6 Байтұрсынұлы А. Емле туралы [Электронды ресурс] – URL: http://el.kz/news/archive/emle_turaly/?sphrase_id=1469 (Қаралған күні: 28.04.2020)

Г. Отелбай, А. Ашенова

Евразийский национальный университет им. Л.Н Гумилева, Нур-Султан, Казахстан

Языковое обучение и УМК: пути совершенствования

Аннотация. В статье рассмотрены методика преподавания языка и учебно-методической комплекс (УМК) дисциплины «Казахский язык» в процессе обучения в соответствии с современными требованиями. В разработке лексическо-познавательных тем предлагается брать в учет определенные показатели языковых программ и стандартов, также выполнение установленных правил. Одной из важнейших проблем является анализ объема и содержания текстов для чтения, аудирования, также усиление роли лексического минимума в монологах и диалогах. Внедрение специальной части «Духовные ценности в мировоззрении казахского народа» и разработка упражнений и заданий объясняется осуществлением программы «Рухани жаңғыру» в сфере образования.

Ключевые слова: тілдік деңгей, лексикалық-танымдық тақырып, мемлекеттік стандарт, лексикалық минимум, мәтін, оқылым, тыңдалым, рухани мұра.

G. Otelbay, A. Ashenova

L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan

Teaching language and EMC: the ways of improvement

Abstract. The article considers the methodology of language teaching and the educational and methodological complex (EMC) of the discipline «Kazakh language» in the learning process in accordance with modern requirements. In the development of lexical and cognitive topics, it is proposed to take into account certain indicators of language programs and standards, as well as the implementation of established rules. One of the most important problems is the analysis of the volume and content of texts for reading and listening, as well as the strengthening of the role of the

lexical minimum in monologues and dialogues. The implementation of the special part «Spiritual values in the worldview of the Kazakh people» and the development of exercises and tasks is explained by the implementation of the «Rukhani zhangyru» program in the field of education.

Keywords: the level of the language, lexical and cognitive theme, the State standard, lexical minimum, text, reading, listening, spiritual heritage.

References

- 1 Qazaq tilin meńgerýdiń kommýnikativtik tildik quzirettilikleri. Orta deńgei. Jalpy meńgerý [Communicative language competence of Kazakh language proficiency. Average level. General development] \ State standard of the Republic of Kazakhstan [State standard of the Republic of Kazakhstan] (Astana, Y. Altynsarin atyndagy Ulttyk bilim akademyasy, 2014, p. 27.). [in Kazakh]
- 2 Qazaq tilin orta deńgeide meńgerýdiń taqyryptyq leksikalyq minimumy \ Compiled by: Kuzekova Z.S., Ayapova T.T., ... [Thematic lexical minimum of intermediate level Kazakh language proficiency \ Comp.: Kuzekovaz. T. D., Ayapova, Etc.] (Astana, National testing center, 2011, p.108). [in Kazakh]
- 3 Problemy razrabotki programmno-metodicheskogo obespechenya inoyazychnogo obrazovaniya v vyze nelingvisticheskogo profilya [Problems of developing software and methodological support for foreign language education in a non-linguistic University.] [Electronic resource] Available at: <https://cyberleninka.ru/article/n/problemy-razrabotki-programmno-metodicheskogo-obes-pecheniya-inoyazychnogo-obrazovaniya-v-vuze-nelingvisticheskogo-profilya> (Accessed: 10.04.2020). [in Russian]
- 4 Jumabaev M. Pedagogikalyq pikirleri // In the book: Ultustazdary: tanyım men parasat [Pedagogical reviews // teachers of the nation: knowledge and Parasat] (Almaty, A-press, 2005, p. 220.) [in Kazakh]
- 5 Qaidar Á. Qazaq tiliniń ózekti máseleleri [Current problems of the Kazakh language] (Almaty, Ana tili, 1998, 304 p.). [in Kazakh]
- 6 Baitursynuly A. Emle túraly [About the spelling] [Electronic resource] Available at: http://el.kz/news/archive/emle_turaly/?sphrase_id=1469 (Accessed: 28.04.2020).

Авторлар туралы мәлімет:

Өтелбай Г. – филология ғылымдарының кандидаты, доцент, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан.

Әшенова А. – филология ғылымдарының кандидаты, доцент, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан.

Otelbay G. – Candidate of philological Sciences, associate Professor, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan.

Ashenova A. – Candidate of philological Sciences, associate Professor, L. N. Gumilyov Eurasian national University, Nur-Sultan, Kazakhstan.

**«Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы.
Филология сериясы» журналында мақала жариялау ережесі**

1. Журналдың мақсаты. Филология ғылымдарының өзекті мәселелерін, тіл және әдебиетті оқыту әдістемелерін және де ғылыми конференциялардың ең маңызды материалдарын, библиографиялық шолу мен сын пікірлерді көрсететін әдебиеттану және тілтану саласындағы мұқият тексеруден өткен ғылыми жұмыстарды жариялау.

2. Журналда мақаланы жариялаушы автор Ғылыми басылымдар бөліміне (*мекен-жайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қаласы, Қ.Сәтпаев көшесі, 2, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Бас ғимарат, 402 кабинет*) қолжазбаның қол қойылған бір дана қағаз нұсқасын тапсыру және **Word** форматындағы электронды нұсқасын **vest_phil@enu.kz** электрондық поштасына жіберу қажет. Қағазға басылған мақала мәтіні мен электронды нұсқасы бірдей болулары қажет. Мақаламен бірге автордың жұмыс орнынан алынған **Ілеспе хат** та тапсырылуы қажет. Мақалалар **қазақ, орыс, ағылшын** тілдерінде қабылданады.

3. Авторлардың редакцияға мақалаларды жіберуі «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысында» басуға және шет тіліне аударып, қайта басуға келісімін білдіреді. Автор мақаланы редакцияға жіберу арқылы өз туралы мәліметтің дұрыстығына, мақала көшірілмегендігіне (плагиаттың жоқтығына) және басқа да заңсыз көшірмелердің жоқтығына, барлық көшірмелердің, кестелердің, сұлбалардың, иллюстрациялардың тиісті түрде рәсімделгеніне кепілдеме береді.

4. Ұсынылатын мақала көлемі (жекедеректер мен әдебиеттер тізімін қоса):
- мақалалар үшін - 8 беттен 16 бетке дейін;
- сын пікірлер (монографияға, кітапқа) және конференция туралы пікір - 6 дан 12 бетке дейін.

5. Мақалаға қойылатын талаптар:

- **Microsoft Word** (docx) форматындағы файлда;
- **Times New Roman** шрифінде;
- жақтау жолағы 2x2x2x2;
- 1,5 жоларалық интервалы;
- 14 кегл;
- мәтінді жақтау көлеміне сәйкестендіру керек;
- Әрбір азатжол қызыл сызықтан басталуы қажет (1 см шегініс);
- **транслитерация** Library of Congress (LC) жүйесінде жасалуы керек.

Мақаланың құрылымы:

XҒТАР <http://grnti.ru/> - бірінші жолдың сол жақтауында;

Автор(лар)дың аты-жөні – жолдың ортасында **қою әріппен** жазылады;

Мекеменің толық атауы, қаласы, мемлекеті (егер авторлар әртүрлі мекемелерде жұмыс істесе, онда автордың тегі мен тиісті мекеменің қасында бірдей белгіше қойылады) Автор(лар)дың **E-mail-ы** – жақша ішінде (*курсивпен*);

Мақала атауы – жолдың ортасында (жартылай қою кіші әріппен жазылады)

Аңдатпа – (100-200 сөз) формуласыз, мақаланың атауын мейлінше қайталамауы қажет; әдебиеттерге сілтемелер болмауы қажет; мақаланың құрылысын (кіріспе, зерттеу әдіснамасы мен әдістемесі, зерттеу нәтижелері, қорытынды) сақтай отырып, мақаланың қысқаша мазмұны берілуі қажет.

Түйін сөздер («Түйін сөздер» сөз тіркесі **жартылай қоюмен** белгіленеді) (5-8 сөз немесе сөз тіркестері) - Түйін сөздер зерттеу тақырыбын өте дәл бейнелеу керек, сонымен қатар, ақпараттық-ізвестіру жүйелерінде мақаланы жеңіл табуға мүмкіндік беретін мақала мәтінінің терминдерін және де басқа маңызды ұғымдарды қамтуы қажет.

Мақаланың негізгі мәтіні кіріспені, мақсат пен міндеттерді қоюылуын, зерттеу тақырыбы бойынша жұмыстардың шолуын, зерттеу әдістерін, нәтижелері/талқылауы,

қорытынды қамтуы қажет (жоларалық интервал - 1, азат жол «қызыл жолдан» - 1 см, беттеу жолағы – еніне сай жасалады).

Кестелер, суреттер – аталғаннан кейін орналастырылады. Әр иллюстрация қасында оның аталуы болуы қажет. Сурет айқын әрі сканерден өтпеген болуы керек.

Мақаладағы формулалар тек мәтінде оларға сілтеме берілсе ғана нөмірленеді.

Жалпы қолданыста бар аббревиатуралар мен қысқартулардан басқаларына міндетті түрде алғаш қолданғанда түсініктеме берілуі қажет.

Қаржылай көмек туралы ақпарат бірінші бетте көрсетіледі.

Әдебиеттер тізімі. Мәтінде әдебиеттерге сілтеме тікжақшаға алынады. Мәтіндегі әдебиеттер тізіміне сілтемелердің нөмірленуі мәтінде қолданылуына қатысты жүргізіледі: мәтінде кездескен әдебиетке алғашқы сілтеме [1, 153 б.] арқылы, екінші сілтеме [2, 185 б.] арқылы т.с.с. жүргізіледі. Мақаланың негізгі мәтініндегі кітапқа сілтеме қолданылған беттерді көрсету керек (мысалы, [1, 45 б.].)

Жарияланбаған еңбектерге сілтемелер жасалмайды. Сонымен қатар, рецензиядан өтпеген басылымдарға да сілтемелер жасалмайды (әдебиеттер тізімін, әдебиеттер тізімінің ағылшынша әзірлеу үлгісін төмендегі мақаланы рәсімдеу үлгісінен қараңыз).

Мақала соңындағы әдебиеттер тізімінен кейін библиографиялық мәліметтер орыс және ағылшын тілінде (егер мақала қазақ тілінде жазылса), қазақ және ағылшын тілінде (егер мақала орыс тілінде жазылса), орыс және қазақ тілінде (егер мақала ағылшын тілінде жазылған болса) беріледі.

Авторлар туралы мәлімет: аты-жөні, ғылыми атағы, қызметі, жұмыс орны, жұмыс орнының мекенжайы, телефон, e-mail – қазақ, орыс және ағылшын тілінде толтырылады.

6. Қолжазба мұқият тексерілген болуы қажет. Техникалық талаптарға сай келмеген қолжазбалар қайта өңдеуге қайтарылады. Қолжазбаның кейін қайтарылуы, оның журналда басылуына жіберілуін білдірмейді.

7. Электронды корректурамен жұмыс істеу. Ғылыми басылымдар бөліміне түскен мақалалар жабық (анонимді) тексеруге жіберіледі. Эксперттер ұсынылған мақалаға оның жариялау мүмкіндігі, жақсарту қажеттілігі немесе қабылданбауы туралы дәлелді қорытындысын қамтитын жазбаша сын пікір береді. Жарамсыз деп таныған мақала қайтара қарастырылмайды. Мақаланы түзетуге ұсыныс берген жағдайда авторлар үш күн аралығында мақаланың корректурасын жіберу керек. Мақаланың түзетілген нұсқасы мен автордың рецензентке жауабы редакцияға жіберіледі. Оң сын пікірлер алған мақалалар оларды талқылау және басылымға бекіту үшін журналдың редакциялық алқасына ұсынылады.

Журналдың басылым жиілігі: жылына 4 рет.

8. Төлемақы. Басылымға рұқсат етілген мақала авторларына келесі реквизиттер бойынша төлем жасау қажет (ЕҰУ қызметкерлері үшін - 4500 теңге; басқа ұйым қызметкерлеріне - 5500 теңге).

Реквизиттер:

- 1) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: КСЖВКЗКХ
ИИК: KZ978562203105747338
Кбе 16
Кнп 859- за статью

- 2) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кнп 859 – за статью

- 3) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847
Кбе 16
Кнп 859 – за статью

- 4) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кнп 859. - за статью

«Мақала үшін, автордың АТЫ-ЖӨНІ»

Provisions on articles submitted to the journal “Bulletin of the L.N. Gumilyov Eurasian National University. Philology Series”

1. Goal of the journal. Publication of carefully selected original scientific papers in the fields of literary studies, linguistics, reflecting the actual problems of philology, language and literature teaching methods, most significant proceedings of scientific conferences, bibliographic summaries and reviews.

2. An author who wishes to publish a paper in the journal must submit the paper in one hard copy (printed version), signed by the author, to the scientific publication office (at the address: 010008, the Republic of Kazakhstan, Nur-Sultan, Satpayev St., 2. The L.N. Gumilyov Eurasian National University, Main Administrative Building, Office 402) and by e-mail **vest_phil@enu.kz** in **Word** format. At the same time, strict compliance between Word-version and the hard copy is required. And also the authors need to submit a cover letter.

Language of publications: Kazakh, Russian, English.

3. Submission of papers to the scientific publication office means the authors' consent to the right of the Publisher, the L.N. Gumilyov Eurasian National University, to publish papers in the journal and their re-publication in any foreign language. By submitting the text of the paper for publication in the journal, the author guarantees the correctness of all information about themselves, lack of plagiarism and other forms of unauthorized use in the article, proper formulation of all borrowings of text, tables, diagrams, and illustrations.

4. The recommended volume of the paper (including metadata and references):

- for papers – between 8-16 pages;
- for reviews (of monographs, books), reviews on conferences – between 6-12 pages.

5. Text formatting requirements:

- Microsoft Word file format (docx);
- Times New Roman font;
- the size of the fields 2 * 2 * 2 * 2;
- line spacing 1,0;
- size 14;
- text alignment in width;
- each paragraph beginning with the main line (indent 1 cm);
- transliteration is carried out according to the Library of Congress (LC) system.

Structure of the article:

IASTI <http://grnti.ru/> – first line, left

The content of the metadata about the author (see Рәсімдеу үлгісі / Paper template)

Initials and Surname of the author (s) – center alignment, italics

Full name of the affiliation, city, country (if the authors work in different organizations, you need to put the same icon next to the name of the author and the corresponding organization)

Author's e-mail (s) – in brackets (italics)

Paper title – center alignment (bold)

Abstract (100-200 words) must not contain formulas or repeat the content of the paper; it must not contain bibliographic references; it must reflect the summary of the paper, preserving the structure of the paper – introduction, methodology and research methods, research results, conclusion.

Key words (the phrase «Keywords» is bold) (5-8 words/word groups). Keywords must be extremely accurate to reflect the subject area of the study, include terms from the text of the paper and other important concepts that make it possible to facilitate and expand the possibilities of finding the paper by means of an information retrieval system).

The main text of the paper must contain an introduction, setting goals and objectives, a review of works on the research topic, research methods, results / discussions conclusion / conclusions – line spacing – 1, «main line» indent – 1.25 cm, justified alignment.

Tables, figures must be placed after the mention. Each illustration must be followed by the inscription. Figures should be clear, clean, and unscanned. Only those formulas referenced in the text are subjected to numbering.

All abbreviations and shprttenings, with the exception of obviously well-known, must be decoded when first used in the text.

Information about the financial support of the work is indicated on the first page in the form of a footnote.

References. In the text, references are indicated in square brackets. References must be numbered strictly in the order of mention in the text. The first reference in the text to a reference must have the number [1, 153 p.], the second – [2, 185 p.], Etc. The reference to the book in the main text of the article should be accompanied by an indication of the pages used (for example, [1, 45 p.]). Links to unpublished works are not allowed. Undesirable references to unlicensed publications are not recommended (examples of the description of the list of references, descriptions of the list of references in English, see below in the sample article).

At the end of the paper, after the list of references, it is necessary to indicate bibliographic data in Russian and English (if the paper is in Kazakh), in Kazakh and English (if the paper is in Russian) and in Russian and Kazakh (if the paper is in English language).

Information about the authors: last name, first name, patronymic, scientific degree, position, affiliation, full business address, telephone, e-mail – in Kazakh, Russian and English.

6. The manuscript must be carefully verified. Non-compliant manuscripts will be returned for revision. Returning for revision does not mean that the manuscript has been accepted for publication.

7. Work with electronic proofreading. Papers submitted to the Department of Scientific Publications (editing office) are sent for anonymous review. Experts give a written review of the submitted paper with a reasoned conclusion about the possibility of its publication, the need to send for revision or (rejection) of the paper. Papers that have received a negative review are not accepted for reconsideration. Authors should, within three days, send the proofreading of the paper if it is decided to finalize the paper. Corrected versions of papers and the author's response to the reviewer are sent to the editor. Papers with positive reviews are submitted to the editorial board of the journal for discussion and approval for publication.

Periodicity of the journal: 4 times a year.

8. Payment. Authors who have received a positive opinion on publication must pay to the following banking details (for ENU employees – 4,500 KZT, for outside organizations – 5,500 KZT).

Реквизиты:

- 1) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: КСЖВКЗКХ
ИИК: KZ978562203105747338
Кбе 16
Кпн 859- за статью

- 2) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кпн 859 – за статью

- 3) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847
Кбе 16
Кпн 859 – за статью

- 4) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кпн 859. - за статью

«For the publication, Name of the author»

Положение о рукописях, представляемых в журнал «Вестник Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева. Серия Филология»

1. Цель журнала. Публикация тщательно отобранных оригинальных научных работ в области литературоведения и языкознания, отражающих актуальные проблемы филологических наук, методы преподавания языка и литературы, а также наиболее значимые материалы научных конференций, библиографические обзоры и рецензии.

2. Автору, желающему опубликовать статью в журнале, необходимо представить рукопись в твердой копии (распечатанном варианте) в одном экземпляре, подписанном автором, в Отдел научных изданий (по адресу: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. Сатпаева, 2, Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Учебно-административный корпус, каб. 402) и по e-mail vest_phil@enu.kz. При этом должно быть строго выдержано соответствие между Word-файлом и твердой копией. Также авторам необходимо предоставить **сопроводительное письмо**.

Язык публикаций: казахский, русский, английский.

3. Отправление статей в редакцию означает согласие авторов на право Издателя – Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева – публикации статей в журнале и переиздания их на любом иностранном языке. Представляя текст работы для публикации в журнале, автор гарантирует правильность всех сведений о себе, отсутствие плагиата и других форм неправомерного заимствования в рукописи, надлежащее оформление всех заимствований текста, таблиц, схем, иллюстраций.

4. Рекомендованный объем (включая метаданные и список литературы):

- для статей – от 8 до 16 страниц;
- для рецензий (на монографии), отзывов о конференциях – от 6 до 12 страниц.

5. Требования к форматированию текста:

- формат файла Microsoft Word (docx);
- шрифт Times New Roman;
- размер полей 2*2*2*2;
- междустрочный интервал 1,0; – кегль 14;
- выравнивание текста по ширине;
- каждый абзац должен начинаться с красной строки (отступ 1 см);
- транслитерация осуществляется по системе Library of Congress (LC).

Схема построения статьи:

ГРНТИ <http://grnti.ru/> – первая строка, слева

Содержание метаданных об авторе (см. Рәсімдеу үлгісі/Образец оформления статьи/ Template)

Инициалы и фамилия автора(ов) – выравнивание по центру (начертание курсивом)

Полное наименование организации, город, страна (если авторы работают в разных организациях, необходимо поставить одинаковый значок около фамилии автора и соответствующей организации)

E-mail автора(ов) – в скобках (начертание курсивом)

Название статьи – выравнивание по центру (начертание полужирным)

Аннотация (100-200 слов) не должна содержать формулы, по содержанию повторять название статьи; не должна содержать библиографические ссылки; должна отражать краткое содержание статьи, сохраняя структуру статьи – введение, методологию и методику исследования, результаты исследования, заключение.

Ключевые слова (словосочетание «Ключевые слова» выделяется полужирным) (5-8 слов/словосочетаний). Ключевые слова должны предельно точно отражать предметную область исследования, включать термины из текста статьи и другие важные понятия, позволяющие об-

легчить и расширить возможности нахождения статьи средствами информационно-поисковой системы).

Основной текст статьи должен содержать введение, постановку цели и задач, обзор работ по теме исследования, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы – межстрочный интервал – 1, отступ «красной строки» – 1,25 см, выравнивание по ширине.

Таблицы, рисунки необходимо располагать после упоминания. С каждой иллюстрацией должна следовать надпись. Рисунки должны быть четкими, чистыми, несканированными. В статье нумеруются лишь те формулы, на которые по тексту есть ссылки.

Все аббревиатуры и сокращения, за исключением заведомо общеизвестных, должны быть расшифрованы при первом употреблении в тексте.

Сведения о финансовой поддержке работы указываются на первой странице в виде сноски.

Список литературы. В тексте ссылки обозначаются в квадратных скобках. Ссылки должны быть пронумерованы строго по порядку упоминания в тексте. Первая ссылка в тексте на литературу должна иметь номер [1, 153 с.], вторая - [2, 185 с.] и т.д. Ссылка на книгу в основном тексте статьи должна сопровождаться указанием использованных страниц (например, [1, 45 с.]). Ссылки на неопубликованные работы не допускаются. Нежелательны ссылки на нерцензируемые издания (примеры описания списка литературы, описания списка литературы на английском языке см. ниже в образце оформления статьи).

В конце статьи, после списка литературы, необходимо указать библиографические данные на русском и английском языках (если статья оформлена на казахском языке), на казахском и английском языках (если статья оформлена на русском языке) и на русском и казахском языках (если статья оформлена на английском языке).

Сведения об авторах: фамилия, имя, отчество, научная степень, должность, место работы, полный служебный адрес, телефон, e-mail – на казахском, русском и английском языках.

6. Рукопись должна быть тщательно выверена. Рукописи, не соответствующие техническим требованиям, будут возвращены на доработку. Возвращение на доработку не означает, что рукопись принята к опубликованию.

7. Работа с электронной корректурой. Статьи, поступившие в Отдел научных изданий (редакция), отправляются на анонимное рецензирование. Эксперты дают письменную рецензию на представленную статью с мотивированным заключением о возможности ее опубликования, необходимости направить на доработку или (отклонении) статьи. Статьи, получившие отрицательную рецензию, к повторному рассмотрению не принимаются. Авторам в течение трех дней необходимо отправить корректуру статьи в случае принятия решения о доработке статьи. Исправленные варианты статей и ответ автора рецензенту присылаются в редакцию. Статьи, имеющие положительные рецензии, представляются редколлегии журнала для обсуждения и утверждения для публикации.

Периодичность журнала: 4 раза в год.

8. Оплата. Авторам, получившим положительное заключение к опубликованию, необходимо произвести оплату по следующим реквизитам (для сотрудников ЕНУ – 4500 тенге, для сторонних организаций – 5500 тенге):

Реквизиты:

- 1) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: КСЖВКЗКХ
ИИК: KZ978562203105747338
Кбе 16
Кпн 859- за статью

- 2) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кпн 859 – за статью

- 3) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847
Кбе 16
Кпн 859 – за статью

- 4) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кпн 859. - за статью

«За публикацию ФИО автора»

Редактор: Дихан Қамзабекұлы
Жауапты редактор, компьютерде беттеген: Гүлсім Базылхан

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
ХАБАРШЫСЫ. Филология сериясы.
- 2020. - 2 (131). - Нұр-Сұлтан: ЕҰУ. 152-б.
Шартты б.т. - 19,0 Таралымы - 25 дана
Электронды нұсқа: [http:// bulphil.enu.kz](http://bulphil.enu.kz)

Мәтін мазмұнына типография жауап бермейді.

Редакция мекенжайы: 010008, Қазақстан Республикасы,
Нұр-Сұлтан қаласы, Қ. Сәтбаев көшесі, 2.
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31-413)

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
баспасында басылды